

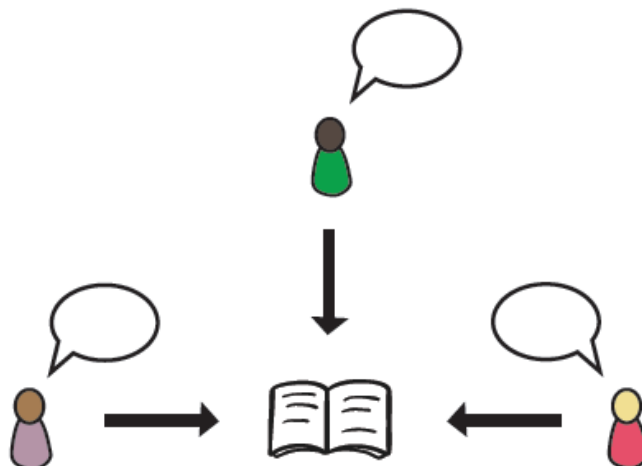
## Samarialaiset ja juutalaiset

---

Juutalaiset ja samarialaiset ovat eläneet maantieteellisesti rinnakkain Palestiinassa, ja heillä on paljon yhteisiä uskomuksia ja tapoja. Näiden kahden kansan välille oli kuitenkin kehittynyt erimielisyyksiä ja välit olivat muuttuneet vihamielisiksi. Juutalaiset eivät pitäneet samarialaisia oikeina juutalaisina. Yleensä samarialaiset ja juutalaiset eivät edes puhuneet toisilleen.

Juutalaisten ja samarialaisten välinen jännite näkyy Laupias samarialainen –kertomuksen lisäksi myös kertomusta edeltävässä luvussa, jossa samarialaiset kieltäytyvät ottamasta Jeesusta vastaan, koska hän on menossa juutalaisten pyhään paikkaan Jerusalemiin (Luuk. 9: 51-54) sekä kertomuksessa Jeesus ja samarialainen nainen (Joh. 4: 1-42).

Samarialaisten uskonto oli lähellä juutalaisuutta, mutta juutalaisten ja samarialaisten uskonnossa oli myös eroja: Samarialaiset ajattelivat, että pyhään kirjaan kuuluu ainoastaan Toora, eli viisi Mooseksen kirjaa. Juutalaiset puolestaan ajattelevat, että siihen kuuluu muitakin kirjoituksia, (nämä löytyvät myös kristittyjen Vanhasta testamentista).



Juutalaisten temppeli rakennettiin Jerusalemiin. Samarialaisten pyhä paikka on puolestaan Garissim -vuori, jossa on sijainnut myös heidän temppelinsä. Juutalaiset hävittivät sen vuonna 128 ennen Kristusta. Nimi samarialainen tulee heidän asuma-alueestaan Samariasta ja samannimisestä kaupungista, joka oli muinaisen Israelin pohjoisvaltakunnan pääkaupunki.

Vertauksessa Laupias samarialainen Jeesus johdattelee lainopettajaa päätymään kantaan, että ryöstetyn miehen lähimmäinen oli samarialainen, eli se, joka auttoi hädässä olevaa tietämättä kuuluiko ryöstetty ”omiin” vai ”muihin”. Näin Jeesuksen opetuksessa nousee esiin opetus siitä, että lähimmäisiämme ovat kaikki ihmiset uskonnosta ja kansalaisuudesta riippumatta. Jeesus myös murtaa ennakkoluuloja valitsemalla kertomuksen auttajaksi samarialaisen, jota pidettiin vähempiarvoisena.

Jeesus ja samarialainen nainen -kertomuksessa sekä Jeesus ja nainen ovat tietoisia siitä, että yleisesti ajateltiin, että heidän ei ole sopivaa olla tekemisissä toistensa kanssa. Tästä huolimatta he ryhtyvät keskustelemaan. Juutalaisten ja samarialaisten keskeinen kiistakysymys oikean palvontapaikan sijainnista nousee esiin samarialaisen naisen puheenvuorossa: *"Meidän isämme ovat kumartaneet ja rukoilleet Jumalaa tällä vuorella, kun taas te väitätte, että oikea paikka rukoilla on Jerusalemissa"* (Joh. 4:20). Jeesus kuitenkin näyttäisi ajattelevan, että tärkeää ei ole palvontapaikka vaan palvojan mielenlaatu: "kaikki oikeat rukoilijat rukoilevat Isää hengessä ja totuudessa" (Joh. 4:23). Tässä samarialaiset ja juutalaiset voivat olla samanlaisia vaikka he rukoilisivat eri paikoissa.

Lue lisää samarialaisista:

[http://www.valomerkki.fi/vantaan-lauri/vantaan-lauri-arkisto/samarialaiset\\_kutsuvat\\_itseaan\\_tooran\\_vartijoiksi](http://www.valomerkki.fi/vantaan-lauri/vantaan-lauri-arkisto/samarialaiset_kutsuvat_itseaan_tooran_vartijoiksi)

#### Lähteet:

**Kauranne, Anja.** Pro gradu -tutkielma: samarialainen nainen ja Jeesus kohtaavat kiehtovassa kertomuksessa Joh. 4:1-42. Teologia.fi

<http://www.teologia.fi/opinnaytteet/pro-gradut/282-pro-gradu-samarialainen-nainen-ja-jeesus-kohtaavat-kertomuksessa-joh-41-42>

**Juusela Pauli.** Samarialaiset kutsuvat itseään tooran vartijoiksi. Valomerkki/Vantaan Lauri.

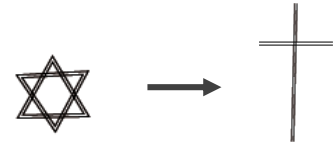
[http://www.valomerkki.fi/vantaan-lauri/vantaan-lauri-arkisto/samarialaiset\\_kutsuvat\\_itseaan\\_tooran\\_vartijoiksi](http://www.valomerkki.fi/vantaan-lauri/vantaan-lauri-arkisto/samarialaiset_kutsuvat_itseaan_tooran_vartijoiksi)  
viitattu 18.11.2015

**Thurén, Lauri.** Jeesuksen vertaukset puhtaalta pöydältä. Teologia.fi.

<http://www.teologia.fi/artikkelit/raamattu-mainmenu-33/444-jeesuksen-vertaukset-puhtaalta-plt> viitattu 18.11.2015.

## Jeesus ja juutalaiset

---



Jeesus oli juutalainen. Tuohon aikaan – kuten nykyäänkin - juutalaisuudessa oli paljon erilaisia ryhmiä, jotka ajattelivat hieman eri tavalla siitä miten pitäisi uskoa ja miten pitäisi elää. Jeesus ja hänen seuraajansa olivat aluksi yksi juutalainen ryhmä muiden joukossa. Myöhemmin Jeesuksen seuraajat erkaantuivat juutalaisuudesta ja syntyi uusi uskonto, kristinusko.

Kaikille Jeesuksen ajan juutalaisille ryhmille oli yhteistä usko yhteen Jumalaan ja usko siihen, että Jumala oli solminut erityisen liiton Israelin kansan kanssa. Kaikki myös pitivät Tooraa pyhänä kirjanaan. Toora sisälsi ohjeet siitä, mitä Jumala on ihmisille luvannut, miten ihmisen pitää toimia, sekä ohjeet rikkomusten sovittamisesta niin, että liitto pysyisi voimassa niistä huolimatta.

Jeesuksen opetuksessa oli kuitenkin myös asioita, jotka poikkesivat muiden juutalaisten opetuksista. Jeesuksen ajan juutalaiset keskustelivat paljon siitä, miten tulisi elää jotta olisi uskollinen liitolle Jumalan ja Israelin kansan välillä. Jeesus ei osallistunut näihin keskusteluihin samalla tavalla kuin muut.

Toisin kuin monet muut opettajat, **Jeesus asetti suuren merkityksen omalle persoonalleen.** Jeesus saattoi mm. kehottaa neljännen käskyn (kunnioita isääsi ja äitiäsi) täyttämättä jättämiseen, jos se oli hänen seuraamisensa tiellä: *"Eräälle toiselle Jeesus sanoi: "Seuraa minua!" Tämä vastasi: "Herra, anna minun ensin käydä hautaamassa isäni." Mutta Jeesus sanoi hänelle: "Anna kuolleiden haudata kuolleensa. Lähde sinä julistamaan Jumalan valtakuntaa."* (Luuk. 9:59-60)

Jeesus myös **toimi usein eri tavalla kuin mitä pidettiin siihen aikaan sopivana ja oikeana.**

Kertomuksissa Sapatin herra ja Saako sapattina parantaa? Jeesus rikkoo 3. käskyä "Pyhitä lepopäivä", jota tulkittiin siten, että sapattina ei saanut tehdä mitään töitä. Jeesus vetoaa siihen, että Tooran kertomuksessa (1.Sam. 21:1-7) kuningas Daavidkin (josta myöhemmin tulee kuningas ja jota juutalaiset pitävät suurella arvossa) antaa nälkäisille miehilleen pyhää leipää, joka on tarkoitettu vain papeille:

*2 Daavid meni Nobiin pappi Ahimelekin luo. Ahimelek tuli säikähtyneenä häntä vastaan ja kysyi: "Miksi olet yksin? Miksi sinulla ei ole ketään mukana?" 3 Daavid vastasi pappi Ahimelekille: "Kuningas on antanut minulle tehtävän. Mutta hän sanoi: 'Kukaan ei saa tietää mitään siitä tehtävästä, jota suorittamaan sinut lähetän ja jonka olen sinulle määrännyt.' Palvelijoiden olen käskenyt tulla eräaseen toiseen paikkaan. 4 Onko sinulla täällä mitään ruokaa? Anna minulle viisi leipää tai mitä sinulla sattuu olemaan." 5 Pappi vastasi Daavidille: "Minulla ei ole täällä tavallista leipää, mutta pyhää leipää on, jos vain palvelijasi ovat pysyneet erossa naisista." 6 Daavid sanoi papille: "Varmasti ovat. Aina kun lähdemme sotaan, on naisiin koskeminen meiltä kielletty, jotta mieheni pysyisivät pyhinä ja puhtaina. Vaikka tämä ei olekaan sotaretki, he ovat tänäänkin täysin puhtaat." 7 Silloin pappi antoi hänelle pyhiä leipiä. Siellä ei näet ollut muuta leipää kuin uhrileipiä, jotka oli otettu pois Herran edestä silloin kun niiden tilalle oli pantu tuoreet leivät.*

Jeesus **vietti myös poikkeuksellisen paljon aikaa syntisten ja ulkopuolisten seurassa.**

Ystävyyssuhteiden syvyyttä kuvaa se, että Jeesus aterioi yhdessä heidän kanssaan, mitä tuona aikana pidettiin tärkeänä ystävyyden merkinä.

## Keitä olivat fariseukset ja lainopettajat?

---

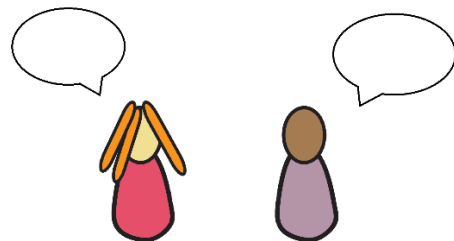
Uuden testamentin evankeliumeissa Jeesus usein kiistelee fariseusten kanssa erilaisista uskontoon liittyvistä kysymyksistä. Fariseukset esitetään tarkkoina lain noudattajina, jotka valvovat myös sitä, että kaikki muutkin noudattaisivat Toorassa annettuja sääntöjä. Usein Jeesus pyrkii osoittamaan, että fariseukset eivät aina itsekään toimi niin kuin opettavat, tai takertuvat sääntöihin silloinkin kun olisi tärkeämpää esimerkiksi auttaa muita. Tämän myötä sanasta 'fariseus' on arkikielessä tullut tekopyhän ihmisen synonyymi.

Tällainen kuva fariseuksista on kuitenkin yksipuolinen. Fariseukset olivat vain yksi juutalaisuuden ryhmittymä monien joukossa. Fariseukset olivat maallikkoliike, joka korosti kyllä Tooran ja erityisesti sen puhtaussäädösten tärkeyttä arkielämän pyhittämisessä.

Fariseuksia oli myös monenlaisia. Jotkut heistä vaikuttavat olleen ajatuksineen suhteellisen lähellä Jeesusta. Jeesuksen opetusta muistuttavia lausumia löytyy esimerkiksi rabbi **Hillelin** lausumista, ja Hillel vaikutti nimenomaan fariseusten piirissä. Fariseusten parista oli lähtöisin myös apostoli Paavali. Fariseusten mielestä pyhyys ei kuulunut vain papeille ja temppeleihin. Puhtaussäädöksiä noudattamalla jokainen Jumalan kansan jäsen saattoi päästä osalliseksi Jumalan pyhydestä.

Ristiriidat fariseusten ja Jeesuksen seuraajien välillä kärjistyivät Jeesuksen kuoleman jälkeen, kun Jeesus-liike alkoi hyväksyä jäsenikseen myös pakanoita eikä edellyttänyt näiltä ympärileikkausta eikä puhtaussäädösten noudattamista. Uusi Testamentti on kirjoitettu vasta Jeesuksen kuoleman jälkeen ja nämä Jeesuksen seuraajien ja fariseusten väliset kiistat ovat vaikuttaneet siihen, että Jeesus on kuvattu niin usein kiistelemässä fariseusten kanssa.

Toinen ryhmä, jonka Uusi testamentti usein mainitsee fariseusten yhteydessä, on **lainopettajat**. Siinä missä fariseukset olivat eräänlainen herätysliike, lainopettaja on ammattitermi. Lainopettajat olivat arvovaltaisia Tooran tulkinnan ammattilaisia.



### Lähteet:

**Holmén, Tom.** Jeesus ja juutalaisuus. Tieteessä tapahtuu

<http://www.tieteessatapahtuu.fi/018/holmen.htm> viitattu 18.11.2015

**Helsingin yliopisto eksegetiikan laitos.** Jeesuksen ajan juutalaisuus.

[http://www.helsinki.fi/teol/pro/\\_merenlah/oppimateriaalit/text/suomi/judaism.htm](http://www.helsinki.fi/teol/pro/_merenlah/oppimateriaalit/text/suomi/judaism.htm)